

FINANŠU INSTRUMENTU UN AR TIEM SAISTĪTO RISKU APRAKSTS

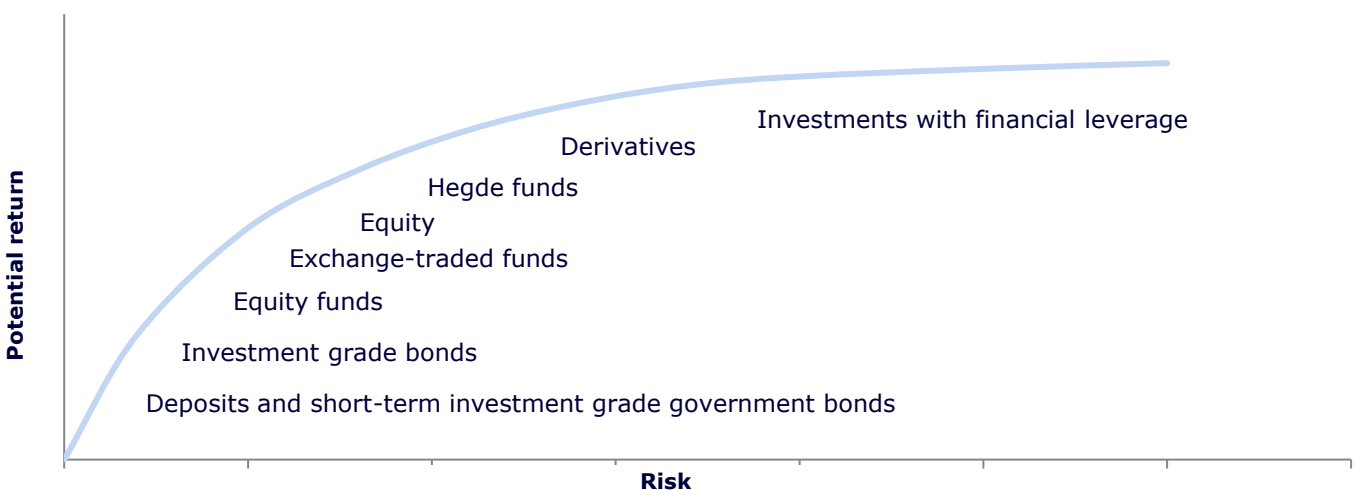
Šis riska apraksts ir paredzēts UAB FMI "INVL Financial Advisors" un tās filiālēm. Šajā dokumentā īsumā aprakstīti galvenie finanšu instrumenti un ar tiem saistītie riski. Pēc iepazīšanās ar Jūs interesējošo apraksta daļu, iesakām iepazīties arī ar riska grupu sarakstu apraksta beigās.

Finanšu instrumenti ir ļoti dažādi, un katram no tiem ir atšķirīgi riski un sagaidāmā atdeve. Svarīgi saprast, ka riski un sagaidāmā atdeve parasti ir tieši saistīti - instrumentiem, kas, visticamāk, gūs lielāku atdevi, parasti ir lielāks svārstīgums nekā finanšu instrumentiem ar mazāku sagaidāmo atdevi. Tādējādi augstāka paredzamā atdeve nozīmē ne tikai lielāku potenciālo peļņu no ieguldījuma, bet arī lielāku negatīvas ieguldījumu atdeves varbūtību. Tāpēc, izvēloties ieguldījumu, ir jāņem vērā ne tikai potenciālais ienesīgums, bet arī riska pakāpe.

A DESCRIPTION OF FINANCIAL INSTRUMENTS AND THE ASSOCIATED RISKS

This risk description is intended for clients of UAB FMI INVL Financial Advisors and its branches. This document briefly describes the main financial instruments and the associated risks. We recommend that you also consult the list of risk groups at the end of the description, after reviewing the part of the description that is of interest to you.

The financial instruments are very diverse and each has different risks and expected returns. It is important to understand that risks and expected returns are usually directly related – instruments that are likely to earn higher returns tend to have higher volatility than financial instruments with lower expected returns. Thus, a higher expected return implies not only a higher potential return on investment, but also a higher probability of a negative return on investment. Depending on the level of risk, it is possible to lose some or even all of your investment. Therefore, when choosing an investment, it is necessary to take into account not only the potential profitability, but also the risks.

Diagrammā sniegta ilustratīva informācija par riska un potenciālās peļņas attiecību dažiem finanšu instrumentiem, taču atsevišķiem finanšu instrumentiem secība var atšķirties.

The chart provides illustrative information on the relationship between risk and potential return for some financial instruments, but the order may differ for individual financial instruments.

Šis apraksts ir paredzēts gan profesionālam, gan privātam klientam. Šajā dokumentā lietotie termini ir definēti tiesību aktos.

NOGULDĪJUMI

Noguldījumi ir vienkāršs un drošs veids, kā ieguldīt, uzkrāt un turēt savu naudu, lai sadalītu ieguldījumu risku. Noguldījumi tiek uzskatīti par vienkāršāko finanšu instrumentu, kas ļauj pasargāt līdzekļus no vērtības samazināšanās un saņemt fiksētu peļņu noteiktā termiņa beigās.

Noguldījumu veidi

Termiņnoguldījums ir veids, kā noteiktu laiku turēt un uzkrāt naudas summu un nopelnīt fiksētu procentu likmi.

Pieprasījuma noguldījums ir veids, kā uzkrāt un palielināt līdzekļus bez jebkādiem ierobežojumiem, un katru mēnesi uzkrātie procenti tiek pārskaitīti uz noguldījuma kontu un reinvestēti (procenti tiek maksāti katru mēnesi tajā pašā fiksētajā termiņnoguldījuma kontā).

Ieguldītāja ieguvumi

- Noguldījuma ienesīgums ir zināms iepriekš.
- Latvijā/Lietuvā/Igaunijā visiem noguldījumiem līdz 100 000 eiro ir obligātā noguldījumu apdrošināšana.

Ieguldītāja riski

Noguldījumiem, kā finanšu instrumentam, parasti ir viszemākais risks un zemākā paredzamā atdeve. Ja noguldījums tiek izņemts pirms noteiktā termiņa, parasti tiek zaudēti uzkrātie procenti, ja vien nav panākta cita vienošanās. Faktiski vienīgais gadījums, kad pastāv noguldījuma neatgūšanas risks, ir tās finanšu iestādes maksātspēja, kur līdzekļi tika turēti (t. i., kredītiestāde vai krājaizdevu sabiedrība). Tomēr finanšu iestādes parasti ir pakļautas stingrai atbildīgo iestāžu uzraudzībai, kas nosaka konkrētus kritērijus, kas jāievēro. Latvijā/Lietuvā/Igaunijā darbojošos kredītiestāžu noguldījumiem ir spēkā noguldījumu garantijas sistēma, kuras maksimālais apjoms ir 100 000 eiro. Tādējādi pat tās kredītiestādes maksātspējas gadījumā, kurā tika turēti noguldījumi, noguldījumu garantiju fonds klientam atmaksātu atbilstošu summu.

Noguldījumu sertifikāti ir finanšu instruments, kas līdzinās noguldījumam un ir drošs veids, kā ieguldīt, uzkrāt un turēt naudu, lai sadalītu ieguldījumu risku. Tāpat kā tradicionālie noguldījumi, noguldījumu sertifikāti garantē fiksētu, iepriekš noteiktu peļņu noteiktā perioda beigās. Tomēr atšķirībā no tradicionālā noguldījuma, noguldījuma sertifikātu var nodot citai personai un / vai pārdot atpakaļ bankai pirms termiņa beigām, nezaudējot jau uzkrātos procentus, ievērojot sertifikāta emisijas noteikumus un nosacījumus.

Ieguldītāja ieguvumi

- Noguldījuma ienesīgums ir zināms iepriekš.
- Likviditāte: spēja pārdot sertifikātu pirms termiņa beigām, nezaudējot uzkrātos procentus, ievērojot sertifikāta emisijas noteikumus un nosacījumus.

Ieguldītāja riski

Noguldījumu sertifikātiem, kā finanšu instrumentam, parasti ir viszemākais risks un zemākā paredzamā atdeve. Faktiski vienīgais gadījums, kad pastāv noguldījuma neatgūšanas risks,

This description is intended for both the professional and retail clients. The terms used in this document are defined in the legislation.

DEPOSITS

Deposits are a simple and safe way to invest, save and keep your money in order to spread investment risk. Deposits are considered to be the most simple financial instrument to protect funds against depreciation and to receive an fixed return at the end of an agreed period.

Types of deposits

A time deposit is a way of keeping and accumulating an amount of money for a specified period of time and earning a fixed interest rate.

A demand deposit is a way to save and grow funds without any restrictions, and the interest accrued each month is transferred to a deposit account and reinvested (interest is paid monthly into the same fixed deposit account).

Benefits for the investor

- The return on a deposit is known in advance.
- In Lithuania / Estonia / Latvia, all deposits up to €100.000 are covered by mandatory deposit insurance.

Risks for the investor

As a financial instrument, deposits generally have the lowest risk and lowest expected return. Withdrawing a deposit before the agreed maturity will usually result in the loss of accrued interest, unless otherwise agreed. In fact, the only case in which there is a risk of non-recovery of a deposit is the insolvency of the financial institution that held it (i.e. the bank or credit union). However, financial institutions are generally subject to strict supervision by the relevant authorities, which set certain criteria that must be met. Deposits of credit institutions operating in Lithuania, Latvia, Estonia are covered by compulsory deposit insurance with a maximum amount of €100.000. So even in the event of the insolvency of the credit institution that accepted the deposit, the amount would be reimbursed to the customer by its insurers.

Certificates of Deposit are a financial instrument that resembles a deposit and is a safe way to invest, save and keep money to spread investment risk. Like traditional deposits, certificates of deposit guarantee a fixed, pre-defined return at the end of an agreed period. However, unlike a traditional deposit, a certificate of deposit can be transferred to another person and/or sold back to the bank before maturity without losing the interest already accrued, subject to the terms and conditions of the certificate issue.

Benefits for the investor

- The return on a certificate of deposit is known in advance.
- Liquidity: the ability to sell a certificate before maturity without losing the accrued interest, subject to the terms and conditions of the certificate issue.

Risks for the investor

As a financial instrument, certificates of deposit generally have the lowest risk and lowest expected return. In fact, the only case in which there is a risk of non-recovery of a deposit is the insolvency of the financial institution that held it (i.e. credit

ir tās finanšu iestādes maksātspēja, kurā līdzekļi tika turēti (t. i., banka vai kredītiestāde). Tomēr finanšu iestādes parasti ir pakļautas stingrai atbildīgo iestāžu uzraudzībai, kas nosaka konkrētus kritērijus, kas jāievēro. Atšķirībā no standarta noguldījumiem, noguldījumu sertifikāti nav iekļauti noguldījumu garantijas sistēmā.

OBLIGĀCIJAS

Obligācijas ir vērtspapīri, kas apstiprina uzņēmuma, organizācijas, valdības vai cita emitenta parādu Jums (ieguldītājam). Ieguldījumi, pērkot obligācijas, ir viens no galvenajiem ieguldījumu veidiem, un bieži vien tie ir mazāk riskanti nekā uzņēmuma daļu (akciju) iegāde. Protams, tas bieži vien nozīmē arī mazāku potenciālo atdevi. Ieguldot obligācijās, jūs iepriekš vienojaties par procentu summu (obligāciju kuponu), maksājumu metodi un biežumu, kā arī parāda dzēšanas termiņu (obligāciju atpirkšanu).

Obligāciju procenti parasti tiek maksāti vienā no diviem veidiem:

1. vai nu ar fiksētiem intervāliem visā obligācijas pastāvēšanas laikā, vai kā vienreizējs maksājums termiņa beigās.
2. Obligācijas tiek pārdotas ar diskontu (diskontētas obligācijas) un izpirktas par nominālvērtību.

Obligācijas iedala īstermiņa parāda vērtspapīros (termiņš līdz vienam gadam) un ilgtermiņa parāda vērtspapīros (termiņš ilgāks par vienu gadu). Parasti, jo ilgāks ir obligācijas termiņš, jo jutīgāka tā ir pret tirgus procentu likmju svārstībām, un tādējādi tā ir riskantāka.

Vērtējot obligācijas pēc emitenta, ir vispārpieņemts, ka uzticamāko valstu (piemēram, Vācijas, Francijas, ASV u.c.) valdību emitētās obligācijas ir visdrošākās, savukārt jaunattīstības valstu un uzņēmumu emitētie parāda vērtspapīri ir riskantāki. Protams, vienmēr var būt izņēmumi, un precīzāku novērtējumu sniegs kredītreitingu aģentūru noteiktie reitingi (galvenie no tiem ir Moody's, Fitch un S&P). Obligācijas, kuru reitings ir no AAA līdz BBB, tiek uzskatītas par visdrošākajām, un to emitenti tiek uzskatīti par visuzticamākajiem. Obligācijas ar reitingu zem BB tiek uzskatītas par riskantākām, un, jo zemāks reitings, jo augstāks ir ieguldījumu risks. Ja obligācijai nav piešķirts reitings, tas jāuzskata par augstāku risku.

Tādējādi, ja iegādājaties obligāciju un plānojat to turēt līdz termiņa beigām, peļņa ir zināma iepriekš.

Ja jums pēkšņi ir nepieciešama nauda pirms obligācijas dzēšanas termiņa, tas, vai jūs nopelnāt vai zaudējat daļu no ieguldītās naudas, ir atkarīgs no pašreizējā obligāciju ienesīguma. Obligāciju ienesīgums atspoguļo obligācijas tirgus cenu, kas izteikta procentos, konkrētā brīdī un ir atkarīga no pašreizējām procentu likmēm, ieguldītāju gaidām, vispārējiem ekonomiskajiem apstākļiem utt.

Konvertējamās obligācijas ir vērtspapīri, kas emitēti obligāciju veidā, bet dod tiesības noteiktā laikā un ar iepriekš noteiktiem nosacījumiem apmainīt (konvertēt) esošās obligācijas pret akcijām. Konvertējamās obligācijas cena ir atkarīga no obligācijas īpašībām un emitenta akcijas cenas, ar kuru tā ir saistīta.

Obligācijas kotēšana nozīmē tās kotēšanu biržā. Lai obligāciju varētu iekļaut biržas sarakstā, tās emitentam (t. i., uzņēmumam, kas emitē obligāciju) ir jāatbilst un jāievēro noteiktas prasības attiecībā uz apjomu, efektivitāti un pārredzamību. Kotētās obligācijas tiek pirktas un pārdotas biržā saskaņā ar standarta nosacījumiem.

institutions). However, financial institutions are generally subject to strict supervision by the relevant authorities, which set certain criteria that must be met. Unlike standard deposits, certificates of deposit are not covered by mandatory deposit insurance.

BONDS

Bonds are securities that confirm the debt owed to you (the investor) by the company, organisation, government or other issuer. Investing by buying bonds is one of the main ways of investing and is often less risky than buying a part of a business (shares). Of course, this often results in lower potential profit as well. When you invest in bonds, you agree in advance on the amount of interest (bond coupon), the method and frequency of payments, and the maturity of the debt (bond repurchase).

Interest on bonds is usually paid in one of two ways:

1. either at fixed intervals throughout the life of the bond or in a lump sum payment at maturity.
2. Bonds are sold at a discount (discounted bonds) and redeemed at par value.

Bonds are divided into short-term debt securities (up to one year) and long-term debt securities (maturity longer than one year). In general, the longer the maturity of a bond, the more sensitive it is to fluctuations in market interest rates, and thus the riskier it is.

When assessing bonds by issuer, it is generally accepted that bonds issued by the governments of credible countries (such as Germany, France, the US, etc.) are the safest, while debt securities issued by developing countries and corporates are riskier. Of course, there can always be exceptions, and a more accurate assessment will be provided by the ratings established by credit rating agencies (the main ones being Moody's, Fitch and S&P). Bonds rated from AAA to BBB are considered to be the safest and their issuers are considered the most reliable. Bonds rated below BB are considered riskier and the lower the rating, the higher the investment risk. If a bond is not rated, this should be seen as a higher risk.

Thus, if you buy a bond and intend to hold it to maturity, the return is known in advance.

If you suddenly need money before the bond will mature, whether you make or lose some of the money you have invested depends on the current bond yield. Bond yields represent the market price of a bond, expressed as a percentage, at a given point in time, and depend on current interest rates, investor expectations, general economic conditions, etc.

Convertible bonds are securities that are issued in the form of bonds but give the right to exchange (convert) existing bonds into shares at a specific time and under predetermined conditions. The price of a convertible bond depends on the characteristics of the bond and the price of the issuer's share to which it is linked.

Listing a bond means listing it on an exchange. For a bond to be listed, its issuer (i.e. the company issuing the bond) must meet and comply with certain requirements regarding size, efficiency and transparency. Listed bonds are bought and sold on an exchange under standard conditions.

Piemērs. Pieņemsim, ka Jūsu obligācijas kupona likme ir 5%. Un, kad pēkšņi nepieciešama nauda, tirgus procentu likme ir 8%. Tas nozīmē, ka obligācija, kas līdzīga Jūsu obligācijai, pašlaik tiktu emitēta ar kupona likmi 8%. Protams, Jūsu obligācijas, kuru kupona likme ir 5%, ir mazāk pievilcīgas ieguldītājiem, tāpēc to cena būtu zemāka.

Tādējādi, ja neplānojat turēt obligācijas līdz termiņa beigām, jums jāapzinās, ka, mainoties tirgus apstākļiem, gan peļņa, gan zaudējumi var būt ievērojami.

Example. Suppose your bond has a coupon rate of 5%. And when you suddenly need money, the market interest rate is 8%. This means that a bond similar to yours would currently be issued with a coupon rate of 8%. Naturally, your bonds, which have a coupon rate of 5%, are less attractive to investors, so their price would be lower.

Thus, if you do not intend to hold the bond to maturity, you should be aware that both gains and losses can be significant when there are changes in market conditions.

Ieguldītāja ieguvumi

- Skaidra ieguldījumu atdeve, ja obligācija tiek turēta līdz termiņa beigām.
- Iespēja pārdot obligācijas otrreizējā tirgū pirms termiņa.
- Obligāciju cena otrreizējā tirgū svārstās atkarībā no tā brīža tirgus procentu likmes, tāpēc ir iespējas gūt peļņu, neturot obligācijas līdz termiņa beigām.

Benefits for the investor

- A clear return on investment if the bond is held to maturity.
- Option to sell bonds on the secondary market before maturity.
- The price of bonds on the secondary market fluctuates according to the market interest rate at the time, so there are opportunities to earn a return without holding the bonds to maturity.

Ieguldītāja riski

Iegādājoties obligācijas, ir pilnībā jāizvērtē emitējošā uzņēmuma riski, it kā jūs pirktu šī uzņēmuma akcijas. Valsts obligācijas ir izņēmums, jo valstis bankrotē daudz retāk nekā uzņēmumi.

Tāpat kā akciju, arī otrreizējā tirgū obligāciju cena (ienesīgums) ir atkarīga no to likviditātes. Likviditāte ir aktīva spēja pēc iespējas ātrāk un ar iespējami zemākām izmaksām pārvērst skaidrā naudā. Tāpēc, jo likvidāka ir obligācija, jo lielāka iespēja, ka to var viegli un bez ievērojamiem zaudējumiem pārdot.

Obligāciju cenu svārstīgumu tirgū, mainoties procentu likmēm, nosaka atlikušais termiņš līdz dzēšanai. Obligācijas ar ilgāku termiņu līdz dzēšanas termiņam ir jutīgākas pret procentu likmju izmaiņām tirgū. Ieguldījumi ilgāka termiņa obligācijās var radīt vai nu lielāku peļņu, vai lielākus zaudējumus, ja tās tiek pārdotas pirms termiņa beigām. Sīkāks risku saraksts ir sniegts šī apraksta beigās.

Risks for the investor

Buying bonds requires a full assessment of the risks of the issuing company as if you were buying shares in that company. Sovereign bonds are an exception, as countries go bankrupt much less often than companies.

Like stocks, the price (yield) of secondary market bonds also depends on their liquidity. Liquidity is the ability of an asset to be converted into cash as quickly as possible and at the lowest possible cost. Therefore, the more liquid a bond is, the more likely it can be traded with ease and without incurring significant losses.

The volatility of bond prices in the market as interest rates change is determined by the remaining term to maturity. Bonds with more time to maturity are more sensitive to interest rate changes in the market. Investing in longer-term bonds can result in either more gains or more losses if they are sold before maturity. A more detailed list of risks is provided at the end of this description.

IEGULDĪJUMU FONDI

Ieguldījumu fonds ir naudas līdzekļi, ko ieguldījis liels skaits ieguldītāju un kas ieguldīti akcijās, obligācijās, naudas tirgus instrumentos, citos vērtspapīros vai to kombinācijās.

Izvēloties ieguldījumu fondu, Jūs uzticat savu naudu fondu pārvaldes sabiedrībai, kas to iegulda dažādos finanšu instrumentos. Fonda ieguldījumu stratēģija nosaka, kur un kā nauda tiek ieguldīta. Jāatzīmē, ka fonda aktīvi ir nošķirti no pārvaldības sabiedrības aktīviem, lai pat tad, ja tā bankrotē, fonda aktīvi paliek ieguldītājiem. Parasti ieguldījumu daļas var pārdot fondu pārvaldības sabiedrībai, un dažas fondu daļas tiek tirgotas biržās (sīkāku informāciju sk. IV iedaļā "Biržā tirgotie fondi").

Galvenie fondu veidi:

- Pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumu (PVKIU) fondi ir fondi, uz kuriem attiecas visaugstākie ieguldītāju aizsardzības standarti un kurus reglamentē gan Eiropas Savienības tiesību akti (PVKIU direktīva; plašāka informācija šīs iedaļas beigās), gan piemērojamie tiesību akti. Šādiem fondiem ir jāatbilst stingrām prasībām par ieguldījumu diversifikāciju, uzskaiti un informācijas sniegšanu ieguldītājiem. Turklāt PVKIU fondi var būt tikai beztermiņa (sk. turpmāk), un tiem ir jāizmanto etalons.

INVESTMENT FUNDS

An investment fund is money contributed by a large number of investors and invested in shares, bonds, money market instruments, other securities or combinations of these.

When you choose an investment fund, you entrust your money to a fund management company that invests it in a range of financial instruments. The fund's investment strategy determines where and how the money is invested. It should be noted that the fund's assets are segregated from the assets of the management company, so that even if the latter goes bankrupt, the fund's assets remain with investors. Usually, the investment units can be sold to a fund management company and some fund units are traded on stock exchanges (see Section IV 'Exchange traded funds' for more details).

Main types of funds:

- UCITS are funds that are subject to the highest standards of investor protection and are governed by both European Union legislation (UCITS Directive; more information at the end of this section) and applicable local legislation. Such funds must comply with strict requirements on investment diversification, accounting and disclosure to investors. In addition, UCITS can only be open-ended (see below) and must use a benchmark.
- Special funds are funds that are subject to more liberal investment diversification requirements and can use leverage

- Speciālie fondi ir fondi, uz kuriem attiecas liberālākas ieguldījumu diversifikācijas prasības un kuri var izmantot sviras efektu, t. i., aizņēmumus investīcijām, kā arī ieguldīt nekustamajā īpašumā un privātajā kapitālā. Speciālie fondi var būt arī slēgti (sk. turpmāk). Šie fondi tiek uzskatīti par riskantākiem, un tāpēc tie ir paredzēti pieredzējušākiem ieguldītājiem.
- Fondi informētiem ieguldītājiem ir fondi, kuros drīkst ieguldīt tikai personas kas atbilst piemērojamos tiesību aktos noteiktajām prasībām attiecībā uz aktīviem, ienākumiem utt. Šie fondi var izmantot aizņemtos līdzekļus un bez ierobežojumiem ieguldīt potenciālajos ieguldījumu instrumentos, kuru īpašības un riski var būtiski atšķirties. Attiecībā uz šādiem fondiem informācijas atklāšanas apjoms ir minimāls, taču tiek pieņemts, ka informētam ieguldītājam ir pietiekama pieredze, lai saprastu pieņemto lēmumu. Fondi informētiem ieguldītājiem var būt arī slēgti (sk. tālāk).
- Fondi profesionāliem ieguldītājiem ir fondi, kuros drīkst ieguldīt tikai personas, kas atbilst piemērojamos tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem.

Galvenie fondu veidi atbilstoši finanšu instrumentiem, kuros tie iegulda:

- Naudas tirgus fondi iegulda drošās un ļoti īsa termiņa valsts obligācijās, noguldījumu sertifikātos utt. Šāda veida fondiem ir viszemākais risks.
- Fiksētā ienesīguma fondi iegulda dažāda termiņa, veida un emitentu parāda vērtspapīros. Fondi var specializēties konkrētā parāda vērtspapīru jomā, piemēram, jauno tirgu valsts parāda vērtspapīros. Fiksētā ienesīguma fondu risks ir atkarīgs no ieguldījumu stratēģijas, taču šie fondi parasti ir salīdzinoši zema riska.
- Akciju fondi iegulda uzņēmumu akcijās. Tiek izmantotas dažādas ieguldījumu stratēģijas, piemēram, ieguldījumi konkrētā reģionā vai konkrētā nozarē vai uzņēmumu atlase pēc to lieluma utt. Akciju fondiem ir raksturīgs augsts risks.
- Sabalansētie fondi iegulda akcijās un obligācijās. Proporcijas ir atšķirīgas – piemēram, 30% akcijās un 70% obligācijās – un tas nosaka fondu risku: jo lielāks akciju īpatsvars, jo fonds ir riskantāks.
- Fondu fondi neiegulda tieši vērtspapīros, bet gan citos fondos. Tas rada papildu diversifikāciju. Šo fondu risks ir atkarīgs no ieguldījuma kopējās riska pakāpes, t.i., cik liela ieguldījuma daļa tiek novirzīta riskantiem ieguldījumiem, piemēram, akcijām, un cik daudz drošākiem ieguldījumiem, piemēram, obligācijām.
- Riska (hedge) ieguldījumu fondiem ir raksturīga sarežģītu ieguldījumu stratēģiju izmantošana un to lielā dažādība. Ieguldījumus var veikt dažādos finanšu instrumentos. Šiem fondiem var būt gan ļoti zems, gan ļoti augsts risks.
- Privātā kapitāla fondi iegulda tieši (t.i., ne ar biržas starpniecību), pārkojot un pārdodot uzņēmumus un uzņēmējiesabiedrības. Šo fondu riski ir ļoti augsti.
- Citi alternatīvo ieguldījumu fondi (nekustamais īpašums, preces, valūtas fondi utt.) specializējas ieguldījumus noteikta veida aktīvos, un tiem parasti ir augsts riska profils.

Fondi var būt atvērti vai slēgti. Atvērtie fondi ļauj ieguldītājiem jebkurā laikā sākt vai veikt papildu ieguldījumus un attiecīgi izņemt daļu vai visus savus ieguldījumus. Turpretī slēgtajiem fondiem ir noteikts ieguldījumu pieņemšanas termiņš (parasti fonda darbības uzsākšanas sākumā), pēc kura fonds tiek slēgts, kas nozīmē, ka tas vairs nepieņem jaunus ieguldījumus. Izņemt līdzekļus no slēgtā fonda var tikai pēc noteikta laika perioda, piemēram, 5, 8 vai 10 gadiem. Katrs fonds nosaka periodu, pēc kura var izņemt līdzekļus atbilstoši tā ieguldījumu specifikai.

- i.e. borrowing for investment – as well as investing in real estate and private equity. Special funds can also be closed-ended (see below). These funds are considered riskier and are therefore aimed at more experienced investors.
- Funds for informed investors are funds which may only be invested in by persons meeting the requirements on assets, income etc. established in the applicable local legislation. These funds may use borrowed money and invest without restriction in potential investment vehicles, the characteristics and risks of which may vary significantly. For such funds, the amount of disclosure is minimal, but the informed investor is presumed to have sufficient experience to understand the decision being made. Funds for informed investors can also be closed-ended (see below).
- Funds for professional investors are funds which may only be invested in by persons who meet the criteria set out in the applicable legislation.

The main types of funds according to the financial instruments in which they invest:

- Money market funds invest in safe and very short-term sovereign bonds, certificates of deposit, etc. This type of fund carries the lowest risk.
- Fixed income funds invest in debt securities of different maturities, types and issuers. Funds may specialise in a particular area of debt securities, such as government debt securities of emerging markets. The risk of fixed income funds depends on the investment strategy, but these funds are generally relatively low-risk.
- Equity funds invest in company shares. Different investment strategies are used, such as investing in a specific region or a specific industry, or selecting companies according to their size, etc. Equity funds are characterised by a high risk.
- Balanced funds invest in shares and bonds. The proportions vary – for example, 30% in shares and 70% in bonds – and this determines the risk of the funds: the higher the proportion of shares, the riskier the fund.
- Funds of funds do not invest directly in securities but rather in other funds. This creates further diversification. The risk of these funds depends on the overall risk exposure of the investment, i.e. how much of the investment is allocated to risky investments such as shares, and how much to safer investments such as bonds.
- Hedge funds are characterised by their use of complex investment strategies and their very wide diversity. Investments can be made in a variety of financial instruments. These funds can have both very low and very high risks.
- Private equity funds invest directly (i.e. not through an exchange) by buying and selling companies and businesses. The risks of these funds are very high.
- Other alternative funds (real estate, commodities, currency funds, etc.) specialise in investing in a particular type of asset and generally have a high risk profile.

Funds can be open-ended or closed-ended. Open-ended funds allow investors to start or make additional investments at any time and to withdraw some or all of their investments accordingly. In contrast, closed-end funds have a time limit for accepting investments (usually at the beginning of the fund's launch), after which the fund is closed, meaning that it no longer accepts new investments. Withdrawals from a closed-end fund can only be made after a set period of time, such as 5, 8 or 10 years. Each fund sets the period after which withdrawals can be made according to the specifics of its investments.

Fund rating agencies (Morningstar and Lipper being the best known) provide additional information for investors. They assess funds based on past performance, risk, fees, quality of fund

Fondu reitingu aģentūras (Morningstar un Lipper ir vispazīstamākās) sniedz papildu informāciju ieguldītājiem. Tās novērtē fondus, pamatojoties uz iepriekšējiem darbības rezultātiem, risku, maksām, fondu pārvaldības kvalitāti un/vai citiem parametriem. Reitingu nosaka tās grupas relatīvie rezultāti, kurai fonds ir piešķirts. Tāpēc labs vai slikts fonda reitings nenozīmē, cik labs vai slikts fonds ir kopumā, bet gan salīdzinājumā ar citiem fondiem, kas iegulda līdzekļus tajā pašā jomā vai ar līdzīgu ieguldījumu stratēģiju.

PVKIU direktīva attiecas uz Eiropas Savienības Direktīvu 2014/91/ES, kurā noteikti konkrēti drošības un organizatoriskie standarti, kas jāievēro ieguldījumu fondam un tā pārvaldības sabiedrībai, lai tie varētu darboties vai izplatīt produktus visā ES. Ja fonds atbilst PVKIU standartam, tas nozīmē, ka tā noteikumi un prospekts ir sagatavoti saskaņā ar ES direktīvu prasībām, ka tas tiek pienācīgi uzraudzīts un ka tā darbība ir organizēta un tā ieguldījumi ir sadalīti saskaņā ar kopējiem principiem, ko piemēro visā ES. Ja fonds neatbilst PVKIU standartam, tas nozīmē, ka tas ir izveidots, pārvaldīts un ieguldīts saskaņā ar konkrētas valsts īpašajiem likumiem.

Ieguldītāja ieguvumi

- Fondu pārvaldība ir uzticēta profesionāļiem, tāpēc Jums pašiem nav aktīvi jāseko līdzi tirgus norisēm.
- Jūs varat izvēlēties fondu ar stratēģiju, kas vislabāk atbilst Jūsu riska profilam.
- Jūs saņemat diversificētu finanšu instrumentu portfeli.

Ieguldītāja riski

Ieguldījumu fondam uzticētos līdzekļus pārvalda pārvaldnieks vai pārvaldības sabiedrība, tāpēc galvenajam apsvērumam vajadzētu būt pārvaldnieka vai pārvaldības sabiedrības pieredzei, kompetencei un uzticamībai.

Fonds tiek pārvaldīts saskaņā ar iepriekš noteiktu ieguldījumu stratēģiju, kas atrodama fonda dokumentos, taču tas nenozīmē, ka esat pasargāts no riskiem vai iespējamiem zaudējumiem. Pat zemākā riska ieguldījumu fondi, piemēram, naudas tirgus vai obligāciju fondi, mainoties tirgus apstākļiem, var zaudēt daļu savas vērtības, un jūs varat atgūt mazāk, nekā esat ieguldījis.

Ieguldījumu fondi parasti ir mazāk riskanti nekā atsevišķi ieguldījumi, jo to ieguldījumus var diversificēt pēc aktīvu veida, nozares, reģiona un citiem aspektiem. Citiem vārdiem sakot, ieguldījumu fonds iegulda plaša spektra uzņēmumu vērtspapīros, un varbūtība, ka visi no tiem vienlaikus sāks bankrotēt, ir daudz zemāka nekā varbūtība, ka atsevišķs uzņēmums bankrotēs. Turklāt, ja viens vai vairāki uzņēmumi neuzrādītu labus rezultātus, to ietekmi uz portfeļa kopējiem rezultātiem atsvērtu citu, labāk pelnošu uzņēmumu rezultāti. Ja ieguldījumu fonds iegulda dažādās valstīs un nozarēs, tas vēl vairāk samazina risku. Ja fonda stratēģija ietver ieguldījumus akcijās, obligācijās un cita veida aktīvos, risks tiktu samazināts attiecībā uz aktīvu klasēm.

Ieguldītāja tiesības pieprasīt savu ieguldījumu daļu atpirkšanu slēgtā fondā ir ierobežotas.

Tāpēc mēs iesakām rūpīgi izpētīt ieguldījumu fonda stratēģiju un noteikumus, pirms pieņemat lēmumu par ieguldījumu. Ja fonds veic ieguldījumus ārvalstu tirgos, tas var būt pakļauts arī valūtas riskam. Sīkāks risku saraksts ir sniegts šī apraksta beigās.

BIRŽĀ TIRGOTIE FONDI

Biržā tirgotie fondi (ETF) ir ieguldījumu fondi, kas tiek tirgoti biržā. Šie fondi parasti tiek pasīvi pārvaldīti, un tāpēc tiem ir zemākas pārvaldības maksas. ETF var sekot konkrētai akciju

management and/or other parameters. The rating is determined by the relative results of the group to which the fund is assigned. Therefore, a good or bad rating for a fund does not mean how good or bad the fund is overall, but rather in comparison to other funds investing in the same area or with a similar investment strategy.

The 'UCITS Directive' refers to European Union Directive 2014/91/EU, which sets out certain safety and organisational standards that an investment fund and its management company must comply with in order to operate or distribute products throughout the EU. If a fund meets the UCITS standard, it means that its rules and prospectus have been drawn up in accordance with the requirements of EU directives, that it is properly supervised, and that its activities are organised and its investments are allocated in accordance with common principles that apply throughout the EU. If a fund does not comply with the UCITS standard, this means that it is established, managed and invested under the specific laws of a particular country.

Benefits for the investor

- The funds are entrusted to professionals to manage, so you don't have to actively follow market developments yourself.
- You can choose the fund with the strategy that best suits your risk profile.
- You get a diversified portfolio of financial instruments.

Risks for the investor

The funds entrusted to an investment fund are managed by a manager or management company, and so the experience, competence and reliability of the manager or management company should be a primary consideration.

The fund is managed according to a pre-defined investment strategy which can be found in the fund's documents, but this does not mean that you are protected from risks or possible losses. Even the lowest-risk investment funds, such as money market or bond funds, can lose some of their value as market conditions change, and you may get back less than you invested.

Investment funds tend to be less risky than individual investments because their investments can be diversified by asset type, sector, region and other aspects. In other words, an investment fund invests in the securities of a wide range of companies, and the probability that all of them will start to fail at the same time is much lower than the probability an individual company failing. Moreover, if one or more companies do not perform well, their impact on the overall performance of the portfolio would be outweighed by the performance of other, better performing companies. If an investment fund invests in different countries and sectors, this further reduces risk. If the fund's strategy includes investing in shares, bonds and other types of assets, the risk would be reduced in terms of asset classes.

An investor's right to request the repurchase of their investment units in a closed-end fund is limited.

We therefore recommend that you carefully examine the strategy and rules of the investment fund before making an investment decision. If the fund invests in foreign markets, it may also be exposed to currency risk. A more detailed list of risks is provided at the end of this description.

EXCHANGE TRADED FUNDS

Exchange traded funds (ETFs) are investment funds that are traded on an exchange. These funds are generally passively managed and therefore have lower management fees. ETFs can

indeksa (piemēram, S&P 500), konkrēta sektora akciju indeksa (piemēram, banku vai farmācijas akciju) vai kādas aktīvu klases (piemēram, valūtu vai obligāciju) cenām.

Papildus ETF, kas vienkārši seko indeksa vērtībai, var izveidot sarežģītākus ETF, piemēram:

- Apgrieztie (Inverse) ETF – to cena mainās pretējā virzienā finanšu instrumentam, ar kuru tie ir saistīti;
- ETF ar sviru (Leveraged) – ETF vienības cena svārstās vairākas reizes vairāk nekā pamatā esošais finanšu instruments, uz kura ETF ir balstīts;
- Apgrieztie ETF ar sviru (Inverse leveraged) ir ETF ar abu iepriekš minēto fondu īpašībām.

Ieguvumi ieguldītājam

- Iespēja ieguldīt ieguldījumu grozā, kas līdzinās vēlamajam indeksam.
- Ir vieglāk pirkt un pārdot visu grozu, nekā pārvaldīt atsevišķu finanšu instrumentu paketi.
- ETF tiek pasīvi pārvaldīti, tāpēc to pārvaldības izmaksas parasti ir zemākas nekā parastajiem ieguldījumu fondiem.
- ETF piedāvā iespēju pelnīt naudu ne tikai no augošiem, bet arī no krītošiem finanšu instrumentiem.

Riski ieguldītājam

Līdzīgi kā citu finanšu instrumentu gadījumā ETF vienības cena var palielināties vai samazināties atkarībā no tirgus situācijas attiecīgajā brīdī.

Indeksa sekošanas kļūdas risks – ieguldījumu būtības dēļ ETF vienības cena ne vienmēr precīzi atspoguļo indeksa cenu veiktspēju, kam tā seko. ETF cena var mainīties vairāk vai mazāk, salīdzinot ar etalona indeksu. ETF parasti vislabāk atkārto pamatā esošā groza cenu izmaiņas īstermiņā, un tāpēc tie nav piemēroti ilgtermiņa ieguldījumiem.

Ir svarīgi izprast ETF izmantoto ieguldījumu stratēģiju, tāpēc Jums rūpīgi jāizlasa fonda prospekts, kurā izklāstīts konkrētais ieguldījumu objekts, riski, maksas un cita būtiska informācija, kas raksturīga konkrētajam ETF. Sīkāks risku saraksts ir sniegts šī apraksta beigās.

KAPITĀLS

Akcijas ir daļa no uzņēmuma īpašumtiesībām. Citiem vārdiem sakot, tie ir kapitāla vērtspapīri, kas apstiprina turētāja (akcionāra) tiesības piedalīties uzņēmuma vadībā, saņemt dividendes un citas likumā noteiktās tiesības.

Ieguldījumi akcijās ir viens no diviem galvenajiem ieguldījumu veidiem (otrs ir naudas aizdošana uzņēmumam, t.i., obligāciju iegāde). Ieguldījumi akcijās ietver līdzdalības iegūšanu uzņēmumā, un pat tad, ja jūs pērkat tikai vienu akciju, jūs kļūstat par šī uzņēmuma līdzīpašnieku. Šāda veida ieguldījumi tiek uzskatīti par riskantākiem nekā obligācijas, jo ieguldījumu atdeve būs atkarīga arī no uzņēmuma panākumiem. Tomēr akcijas ir beztermiņa ieguldījums, un to atdevi neierobežo iepriekšēja vienošanās, kā tas ir obligāciju gadījumā, tāpēc, ja ieguldījums būs veiksmīgs, Jums būs iespēja gūt lielāku peļņu.

Akcijas ir vairāku veidu un klašu, atkarībā no tā, kādas tiesības Jūs iegūstat. Galvenie veidi ir šādi:

- Priekšrocību akcijas. Tās parasti nedod balsstiesības akcionāru sapulcē, bet garantē lielākas dividendes, bieži vien ar iepriekš noteiktu likmi.

track the composition of a particular stock index (such as the S&P 500), a sector-specific stock index (such as bank or pharmaceutical shares), or the prices of an asset class (such as currencies or bonds).

In addition to ETFs that simply track the value of an index, more complex ETFs can be constructed, such as:

- Inverse ETFs – their price moves in the opposite direction to the financial instrument to which they are linked;
- Leveraged ETFs – the unit price of an ETF fluctuates several times more than the underlying financial instrument on which the ETF is based;
- Inverse leveraged ETFs are ETFs with characteristics of both of the above funds.

Benefits for the investor

- Option to invest in a basket of investments replicating the preferred index.
- It is easier to buy and sell an entire basket than to manage a package of individual financial instruments.
- ETFs are passively managed, so their management costs are usually lower than those of conventional investment funds.
- ETFs offer the opportunity to make money not only from appreciating financial instruments, but also from depreciating ones.

Risks for the investor

Like other financial instruments, the price of an ETF unit can go up or down depending on the market situation at the time.

Risk of index tracking error – due to the nature of investing, the price of an ETF unit does not always accurately reflect the price performance of the index it tracks. The price of an ETF can change either more or less compared to the benchmark index. ETFs generally best replicate the price movement of the underlying basket in the short term and are therefore not suitable for long-term investment.

It is important to understand the investment strategy used by the ETF, so you should carefully read the fund's prospectus, which sets out the specific investment object, risks, charges and other relevant information specific to the particular ETF. A more detailed list of risks is provided at the end of this description.

EQUITY

Shares are a part of a company's ownership. In other words, they are equity securities that confirm the right of the holder (shareholder) to participate in the management of the company, to receive dividends and other statutory rights.

Investing in shares is one of the two main ways of investing (the other is lending money to a business, i.e. buying bonds). Investing in shares involves acquiring a stake in a business, and even if you buy just one share, you become a co-owner of that business. This type of investment is considered riskier than bonds because the return on investment will also depend on the success of the business. However, shares are open-ended and their returns are not limited by a prior agreement as in the case of bonds, so if you invest successfully you will have the opportunity to earn higher returns.

Shares come in several types and classes, depending on which rights you acquire. The main types are as follows:

- Preferred shares. These usually do not carry voting rights at the general meeting, but guarantee higher dividends, often at a predetermined rate.

- Parastās akcijas. Tās veido lielāko daļu uzņēmuma akciju. Visām parastajām akcijām ir balsstiesības un tiesības saņemt dividendes, ja tiek nolemts tās izmaksāt.

Vērtējot ieguldījumus akcijās un to ienesīgumu, ir svarīgi nošķirt divus jēdzienus: akciju vērtību un akciju cenu.

- Akciju vērtība atspoguļo uzņēmuma aktīvu vērtību, no kuras atskaitīta tā saistību vērtība, pieskaitot paredzamās peļņas vērtību.
- Akciju cena (summa, par kādu tās pērk vai pārdod) atspoguļo akcijas vērtību un investoru gaidas, vispārējās ekonomiskās tendences utt.

Apgrozījums ir rādītājs, kas parāda, cik daudz akciju tiek pirktas un pārdotas noteiktā laika posmā. Lielāks apgrozījums nozīmē lielāku likviditāti (vieglāk iegādāties vai pārdot) un mazāku starpību starp pirkšanas un pārdošanas cenām.

Akcijas kotēšana nozīmē tās kotēšanu biržā. Lai akciju varētu iekļaut biržas sarakstā, tās emitentam (t. i., sabiedrībai, kas emitē akciju) jāatbilst un jāievēro noteiktas prasības attiecībā uz tās lielumu, efektivitāti un pārredzamību. Biržas sarakstā iekļauto uzņēmumu akcijas tiek pirktas un pārdotas biržā saskaņā ar standarta nosacījumiem.

Depozitārie sertifikāti ir vērtspapīri, kas norāda īpašumtiesības uz akcijām, kas iekļautas citā biržā. Piemēram, pieņemsim, ka akcija ir reģistrēta Ķīnā un deponitārie sertifikāti tiek tirgoti Londonas Fondu biržā. Tas atvieglo akciju iegādi Londonas Fondu biržas dalībniekiem, jo deponitārie sertifikāti apstiprina akciju īpašumtiesības un piešķir tādas pašas tiesības kā tad, ja uzņēmuma akcijas tiktu iegādātas tieši.

Ieguvumi ieguldītājam

- Tiek iegūtas daļējas īpašumtiesības uz sabiedrību un balsstiesības (parasto akciju gadījumā).
- Tiek iegūtas tiesības saņemt daļu no uzņēmuma peļņas dividenžu veidā.
- Ieguldījums daudzsološa uzņēmuma akcijās sniedz arī iespēju gūt pozitīvu peļņu no ieguldījuma, palielinoties akciju cenai.

Riski ieguldītājam

Akciju cena ir atkarīga gan no uzņēmuma iekšējiem, gan ārējiem faktoriem, piemēram, konkurentu darbībām, regulējuma, kā arī ieguldītāju gaidām, ko ir grūti iepriekš paredzēt un novērtēt.

Turklāt akcijas cena ir atkarīga no tās likviditātes biržā. Jo likvidāka akcija, jo lielāka iespēja, ka tās pirkšanas vai pārdošanas izmaksas būs zemākas. Likviditāte kļūst īpaši svarīga, ja tiek pirkti vai pārdoti liels skaits akciju, jo zema likviditāte var padarīt pirkšanas vai pārdošanas procesu laikietilpīgu un dārgu.

Tā kā viens no svarīgākajiem ieguldījumu posmiem ir ieguldījumu uzraudzība, ir svarīgi iepriekš pārbaudīt, kāda informācija ir pieejama par akciju cenām, uzņēmuma darbības rezultātiem un citu būtisku informāciju, kā arī metodēm un biežumu, kādā notiek piekļuve šādai informācijai.

Ieguldījumi akcijās ir saistīti ar augstu riska līmeni: ja uzņēmums bankrotē, ir iespējams zaudēt visu ieguldīto summu. Akcijas ir pakļautas daudziem ieguldījumu riskiem: kredītriskam, valūtas riskam, ieguldījumu veikšanas laika noteikšanai utt. Sīkāks risku saraksts ir sniegts šī apraksta beigās.

- Common shares. These represent the majority of the company's shares. All common shares carry voting rights and the right to receive dividends if it is decided to pay them.

When assessing investment in shares and their return, it is important to distinguish between two concepts: share value and share price.

- The value of shares represents the value of a company's assets minus the value of its liabilities plus the value of its expected profits.
- The price of shares (the amount you buy or sell) reflects the value of the share and the expectations of investors, general economic trends, etc.

Turnover is a measure of how many shares are bought and sold in a given period. Higher turnover means more liquidity (easier to buy or sell) and a lower spread between buying and selling prices.

Listing a share means listing it on a stock exchange. For a share to be listed, its issuer (i.e. the company issuing the share) must meet and comply with certain requirements regarding size, efficiency and transparency. Shares in listed companies are bought and sold on an exchange under standard conditions.

Depository receipts are securities that indicate ownership of shares listed on another stock exchange. For example, suppose a share is registered in China and the depository receipts are traded on the London Stock Exchange. This facilitates the acquisition of shares by London Stock Exchange participants, as depository receipts confirm the ownership of the shares and confer the same rights as if the shares in the company were acquired directly.

Benefits for the investor

- Partial ownership of the company and voting rights (in the case of ordinary shares) are acquired.
- The right to receive a share of the company's profits in the form of dividends is acquired.
- Investing in the shares of a promising company also gives you the opportunity to earn a positive return on your investment through an increasing share price.

Risks for the investor

The price of shares depends on factors both internal and external to the business, such as competitors' actions, regulation, as well as investors' expectations, which are difficult to predict and assess in advance.

Additionally, the price of a share depends on its liquidity on a stock exchange. The more liquid a share, the more likely that it will incur lower buying or selling costs. Liquidity becomes particularly important when a large number of shares are bought or sold, as low liquidity can make the buying or selling process time-consuming and costly.

As one of the most important stages of investing is investment monitoring, it is important to check in advance what information is available on share prices, company performance and other relevant information, as well as the methods and frequency of access to such information.

Investing in shares carries a high level of risk: if a company goes bankrupt, it is possible to lose the entire invested amount. Shares are subject to many investment risks: credit, currency, investment timing, etc. A more detailed list of risks is provided at the end of this description.

ATVASINĀTIE INSTRUMENTI UN STRUKTURĒTIE FINANŠU INSTRUMENTI

Atvasinātie instrumenti ir finanšu produktu grupa, kuras vērtība ir atkarīga no citu finanšu instrumentu vērtības, ar kuriem tie ir saistīti. Tos rada un pārdod tirgus dalībnieki, kuri ir gatavi uzņemt risku, ka mainīsies to pamatā esošā aktīva cena. Atvasinātos finanšu instrumentus bieži izmanto citi tirgus dalībnieki, lai pasargātu no aktīva cenas nelabvēlīgu pārmaiņu riska. Piemēram, uzņēmumam var būt nepieciešama aizsardzība pret valūtas vērtības pieaugumu, kad tam nākotnē būs jāmaksā ārvalstu piegādātājam par precēm. Tie arī veido tirgu objektiem, kurus ir fiziski grūti vai neiespējami tirgot, piemēram, līgumiem, kas atkarīgi no laikapstākļiem. Atvasinātos instrumentus ieguldītāji bieži izmanto spekulatīvos nolūkos.

Atvasinātie instrumenti parasti ir saistīti ar valūtām, akciju cenām, procentu likmēm, preču cenām vai parādsaistību izpildi.

Atvasinātos instrumentus var tirgot gan biržā, gan ārpus tās.

- Nestandardizēti nākotnes līgumi (Forwards) ir līgumi, kuros pēc noteikta laika posma viena līgumslēdzēja puse pērk un otra puse pārdod finanšu vai fizisko aktīvu (līguma priekšmetu) par cenu, kas noteikta darījuma dienā. Izpildes perioda beigās, atkarībā no līguma objekta faktiskās cenas, viena darījuma puse var gūt peļņu, bet otra - zaudējumus.
- Mijmaiņas darījumi (Swaps) ir vienošanās starp divām pusēm par naudas plūsmu apmaiņu pēc noteikta laika perioda, piemēram, pamatojoties uz procentu likmju vai valūtas kursa atšķirībām dažādās valstīs.

Biržās tirgotos atvasinātos instrumentus tirgo standartizētā formā, t.i.:

- Nākotnes līgumi pēc satura ir līdzīgi nestandardizētiem nākotnes līgumiem, taču tie atšķiras ar to, ka tiem ir standartizētas īpašības, tie tiek tirgoti biržā un tiem ir otreizējais tirgus, t.i., nākotnes līgumu var pirkt vai pārdot biržā pirms termiņa.
- Iespējas līgumi ir sarežģītāks nākotnes līgumu veids, kurā viena no darījuma pusēm var izvēlēties, vai izpildīt līguma noteikumus termiņa beigās. Iespējas līgumi var būt vai nu pirkšanas, vai pārdošanas iespējas līgumi, kas paredz fizisku vai finanšu aktīvu pirkšanu vai pārdošanu noteiktā laikā par noteiktu cenu.

Ieguvumi ieguldītājam

- Tas ļauj pārdaļīt iespējamo nelabvēlīgo cenu izmaiņu risku starp tirgus dalībniekiem, kuri ir gatavi uzņemt mazāku risku, un tiem, kuri vēlas uzņemt lielāku risku.
- Viens no veidiem, kā ieguldīt, ir spekulēt vēlamajā tirgū.

Riski ieguldītājam

Atvasinātie instrumenti ļauj ieguldītājam nopelnīt daudz naudas pat no nelielām izmaiņām pamatā esošo aktīvu cenās. Tomēr nelabvēlīgas situācijas gadījumā, it īpaši, ja ieguldījumiem atvasinātajos instrumentos izmantoti aizņemti līdzekļi, zaudējumi var būt arī ļoti lieli. Tāpēc parasti ir ieteicams, lai atvasinātajos instrumentos ieguldītu tikai cilvēki ar labām zināšanām par finanšu tirgiem. Sīkāks risku saraksts ir sniegts šī apraksta beigās.

Citi strukturālie finanšu instrumenti:

Strukturētās obligācijas – šie vērtspapīri sastāv no obligācijām un citiem finanšu aktīviem, tāpēc tie atšķiras no parastajām strukturētajām obligācijām ar to, ka to procentu maksājumi ir atkarīgi no citu finanšu aktīvu (akciju, preču u.c.) atdeves.

DERIVATIVES AND STRUCTURED FINANCIAL INSTRUMENTS

Derivatives are a group of financial products with a value that depends on the value of other financial instruments to which they are linked. They are created and sold by market participants who are willing to take the risk of a change in the price of the asset behind them. Derivatives are often used by other market participants to protect against the risk of an adverse change in the price of an asset. For example, a company may need protection against currency appreciation when it needs to pay a foreign supplier for goods in the future. They also create a market for objects that are physically difficult or impossible to trade, e.g. weather-dependent contracts. Derivatives are often used by investors for speculative purposes.

Derivatives are usually linked to currencies, share prices, interest rates, commodity prices or the performance of debt obligations.

Derivatives can be traded both on- and off-exchange.

- Forwards are contracts where, after a specified period of time, one party to the contract buys and the other party sells a financial or physical asset (the subject of the contract) at a price fixed on the day of the transaction. At the end of the performance period, depending on the actual price of the object of the contract, one side of the transaction may make a profit and the other a loss.
- Swaps are an agreement between two parties to swap cash flows after a certain period of time, for example based on interest rate or exchange rate differences in different countries.

Derivatives traded on exchanges are traded in a standardised form, i.e.:

- Futures are similar in content to forwards, but differ in that they have standardised characteristics, are traded on an exchange and have a secondary market, i.e. a future can be bought or sold on an exchange before maturity.
- Options are a more complex form of futures, where one of the parties to the transaction can choose whether or not to fulfil the terms of the contract at maturity. Options can be either a call option or a put option to buy or sell physical or financial assets at a specific point in time at a specific price.

Benefits for the investor

- It allows the risk of an adverse potential price change to be redistributed between market participants who are willing to take less risk and those willing to take more risk.
- One way to invest is to speculate in the preferred market.

Risks for the investor

Derivatives allow an investor to make a lot of money even from small changes in the underlying asset prices. However, in the event of an adverse situation, especially if borrowed funds were used to invest in the derivatives, losses can also be very high. Therefore, it is generally advisable that only people with good knowledge of financial markets invest in derivatives. A more detailed list of risks is provided at the end of this description.

Other structural financial instruments:

Structured bonds – these securities are made up of bonds and other financial assets, so they differ from ordinary structured bonds in that their interest payments depend on the returns of other financial assets (shares, commodities, etc.).

Piemērs. Ja strukturētās obligācijas tiek turētas līdz termiņa beigām, to obligāciju komponents aizsargā ieguldīto summu. Piemēram, jūs iegādājaties 2 gadu strukturētu obligāciju ar nominālvērtību 100 eiro, kuras procenti atkarīgi no naftas cenu svārstībām (t.i., ja nafta sadārdzinās, jūs nopelnīsiet naudu). Jūs plānojat turēt šīs obligācijas līdz termiņa beigām. Pēc 2 gadiem jūs noteikti saņemsiet atpakaļ ieguldītos 100 eiro, un, ja naftas cenas pieaugs, jums tiks maksāti procenti.

Ieguldījumu faktors palīdz saprast, kā tiek gūta peļņa no strukturētajām obligācijām. Pieņemsim, ka Jūsu iegādāto strukturēto obligāciju ieguldījumu faktors ir 100%. Tādējādi, ja naftas cena gadu vēlāk ir pieaugusi par 20%, arī jūsu peļņai vajadzētu būt 20% jeb 20 eiro, taču tas ir atkarīgs no obligācijas cenas. Obligācijas cena ir vienāda ar viena gada obligācijas diskontēto cenu pie tobrīd dominējošā tirgus ienesīguma. (Sīkāku informāciju skatīt aprakstā, sadaļā Obligācijas.) Pieņemsim, ka gada obligāciju ienesīgums ir 5%. Jūsu turētās strukturētās obligācijas cena tad ir vienāda ar obligācijas cenas $(100 / (1 + 5\%) = 95,24 \text{ EUR})$ un finanšu aktīva daļas (piemēram, naftas; 20 EUR) cenu, kas kopā ir $95,24 + 20 = 115,24$ eiro. Tas, vai jūs varat pārdot savas strukturētās obligācijas par šo cenu, ir atkarīgs arī no to likviditātes. Jo likvidāka ir strukturētā obligācija, jo lielāka iespēja, ka tā tiks pārdota par cenu, kas ir līdzīga aprēķinātajai cenai.

No otras puses, ja naftas cena būtu kritusies par 20%, jūsu strukturētā obligācija maksātu tikpat, cik diskontētā viena gada obligācija, t.i., 95,24 eiro. Šī iemesla dēļ strukturētās obligācijas ir riskantākas nekā parastās obligācijas, jo tām ir gan vairāku finanšu aktīvu priekšrocības, gan riski.

Example. If structured bonds are held to maturity, their bond component protects the amount invested. For example, you buy a 2-year structured bond with a nominal value of €100, with interest based on oil price fluctuations (i.e. if oil goes up, you earn money). You intend to hold these bonds until maturity. After 2 years, you will definitely get back the €100 you have invested and, if oil prices rise, you will be paid interest.

The investment factor helps to understand how returns are generated on structured bonds. Suppose the investment factor of the structured bonds you buy is 100%. Thus, if the price of oil has risen by 20% a year later, your earnings should also be 20%, or €20, but this also depends on the price of the bond. The price of the bond is equal to the discounted price of a one-year bond at the then prevailing market yield. (For more details, see the description under Bonds.) Suppose the annual bond yield is 5%. The price of the structured bond you hold is then equal to the sum of the price of the bond $(100 / (1 + 5\%) = €95.24)$ and the price of the part of the financial asset (e.g. the oil; €20), which comes out to a total of $95.24 + 20 = €115.24$. Whether you are able to sell your structured bonds at this price also depends on their liquidity. The more liquid the structured bond, the more likely it is to be sold at a price similar to the calculated price.

On the other hand, if the oil price had fallen by 20%, your structured bond would cost the same as a discounted one-year bond, i.e. €95.24. For this reason, structured bonds are riskier than conventional bonds, because they have both the benefits and the risks of several financial assets.

Riski ieguldītājam

Strukturētās obligācijas ir riskantākas nekā parastās obligācijas, jo, ja mainās tirgus apstākļi un Jūs nolemjat tās pārdot pirms termiņa, Jūs varat zaudēt procentus un ciest zaudējumus. Tomēr risks ir zemāks nekā dažiem finanšu aktīviem, kas veido strukturētās obligācijas (piemēram, nafta), jo strukturētās obligācijas turēšana līdz termiņa beigām nodrošina peļņu no ieguldītās summas. Sīkāks risku saraksts ir sniegts šī apraksta beigās.

Cenu starpības līgums (CFD) ir vienošanās starp divām pusēm samaksāt cenas starpību starp aktīva pašreizējo un nākotnes cenu pēc noteikta perioda. Tas ļauj ieguldītājiem spekulēt par viņus interesējošā finanšu instrumenta cenu, pašiem to nepērkot. Tas ir riskanti, neveiksmes gadījumā ir iespējams zaudēt visu ieguldījumu.

Ieguldītājs uzņemas risku, ka gadījumā, ja finanšu instrumenta cena mainīsies nelabvēlīgā virzienā, radīsies zaudējumi. Sīkāks risku saraksts ir sniegts šī apraksta beigās.

IEGULDĪJUMI UN AIZŅEMTIE LĪDZEKĻI

Īstermiņa pārdošana: ieguldītājs aizņemas finanšu instrumentus no trešās personas un apsola tos atgriezt norunātajā laikā. Ieguldītāji to dara, ja viņi sagaida, ka aizņemtā instrumenta cena norunātajā datumā būs zemāka. Tad būs iespējams atgriezt aizņemtus finanšu instrumentus ar zemākām izmaksām un gūt peļņu no cenas starpības.

Īstermiņa pozīcijas pārdošanas gadījumā ieguldītājam jāņem vērā arī iespējamība, ka aizņemtā finanšu instrumenta vērtība noteiktā laikposmā pieaugs. Tādā gadījumā būs dārgāk atpirkt un atgriezt aizņemtus finanšu instrumentus tirgū.

Ieguldījumu iegūšana ar aizņemtiem līdzekļiem: ja aizņemtie līdzekļi tiek izmantoti ieguldījuma veikšanai, tiek izveidots sviras efekts, kas palielina risku par koeficientu, kas

Risks for the investor

Structured bonds are riskier than conventional bonds because if market conditions change and you decide to sell before maturity, you could lose interest and incur a loss. However, the risk is lower than that of some of the financial assets that make up structured bonds (e.g. oil), because holding the structured bond to maturity gives a return on the amount invested. A more detailed list of risks is provided at the end of this description.

A contract for difference (CFD) is an agreement between two parties to pay the difference in price between the current and future price of an asset after a specified period. This allows investors to speculate on the price of the financial instrument they are interested in without having to buy it themselves. It is a gamble and the risk is much higher; in case of failure, it is possible to lose the entire investment.

The investor bears the risk that if the price of a financial instrument moves in an unfavourable direction, a loss will be incurred. A more detailed list of risks is provided at the end of this description.

INVESTMENTS AND BORROWED FUNDS

Short selling: an investor borrows financial instruments from a third party and promises to repay them at an agreed time. Investors do this when they expect the price of the borrowed instrument to be lower on the agreed date. It will then be possible to repay the borrowed financial instruments at a lower cost and make a profit on the difference in price.

When short selling, the investor must also take into account the likelihood that the borrowed financial instrument will appreciate in value over an agreed period. In that case, it will be more expensive to repurchase and repay borrowed financial instruments in the market.

Acquiring investments with borrowed funds: when borrowed funds are used to make an investment, leverage is

vienāds ar aizņemto līdzekļu attiecību pret pašu kapitālu. Šādi ieguldījumi var radīt situāciju, kad zaudējumi pārsniedz pašu kapitālu un paliek saistības pret aizdevēju.

Atpirkšanas līgums ir veids, kā aizņemties naudu uz īsu laiku, piešķirot aizdevumu, ieķīlājot finanšu instrumentus. Piemēram, ja jums ir obligācija un vēlaties to turēt līdz termiņa beigām, bet jums ir nepieciešama nauda, varat noslēgt atpirkšanas līgumu, kas nozīmē aizņemties naudu no bankas, ieķīlājot jums piederošo obligāciju.

No vienas puses, tas ir salīdzinoši vienkāršs veids, kā piekļūt kredītam, bet, no otras puses, tas var būt sarežģīts finanšu instruments, kas saistīts ar lielāku risku nekā parasts aizdevums. Atpirkšanas līguma veids, kuru jūs noslēdzat, ir atkarīgs no aizņēmuma mērķa.

Ja aizņematies ikdienas tēriņiem

Šajā gadījumā atpirkšanas līgumu risks ir līdzīgs aizdevuma riskam, bet lielāks nodrošinājuma dēļ. Piemēram, ņemot hipotekāro kredītu, jūs ieķīlājat savu mājokli. Galvenais risks šajā gadījumā ir jūsu ienākumu samazināšanās. Tikmēr šo obligāciju ķīla rada vēl vienu būtisku risku: nodrošinājuma vērtību. Mājokļa vērtība svārstās mazāk intensīvi, retāk un ilgāku laiku salīdzinājumā ar obligāciju. Šo obligāciju cena katru dienu svārstās un var krasi mainīties, tādēļ, ja tā nokrītas zem darījuma līgumā noteiktā sliekšņa, jums būs jāveic papildu iemaksas (maržinālais maksājums) vai jāieķīlā vairāk savu finanšu instrumentu, lai nodrošinātu parāda atmaksu. Jo lielākas ir šo obligāciju vērtības svārstības, jo lielāks ir risks, ka būs jāmaksā marža (drošības iemaksa).

Piemērs. Pieņemsim, ka jums ir obligācijas 1 000 eiro vērtībā, ieķīlājat tās un saņemat aizdevumu 900 eiro apmērā. Banka nosaka 80% sliekšni no vērtības, t.i., ieķīlāto obligāciju vērtība nedrīkst būt zemāka par 800 eiro. Nākamajā dienā jūsu obligācijas vērtība samazinās par 30% līdz 700 eiro. Lai sasniegtu minimālo vērtību, banka pieprasa papildu iemaksu 100 eiro apmērā.

Ja aizņemies, lai ieguldītu

Piemērs. Pieņemsim, ka jūs aizņematies, jo vēlaties ieguldīt vēl vairāk iepriekš minētajās obligācijās. Nauda, ko aizņematies, tiek nekavējoties ieguldīta tajās pašās obligācijās. Šajā gadījumā jums ir obligācijas 1 900 eiro vērtībā un aizdevums 900 eiro apmērā. Ja nākamajā dienā obligāciju vērtība samazinās par 30%, jums ir $1,900 \times (100\% - 30\%) =$ obligācijas 1,330 eiro vērtībā un aizdevums 900 eiro apmērā, kā arī papildu marža 190 eiro apmērā. Ja šo obligāciju vērtība samazinātos un jūs nebūtu noslēdzis atpirkšanas līgumu, jūsu aktīvi būtu $1,900 \times (100\% - 30\%) = 700$ eiro. Ja jūs noslēdzāt atpirkšanas līgumu ieguldījumu nolūkos, jūsu aktīvi būtu $1,900 \times (100\% - 30\%) - 900 =$ €430.

Riski ieguldītājam

Atpirkšanas līguma gadījumā, ja ieguldītājs turpina aizņemties un ieguldīt ieņēmumus tajos pašos finanšu instrumentos, tas var izveidot finanšu struktūru, kurā pat ļoti nelielas finanšu instrumentu cenas svārstības var izraisīt visu ieguldīto aktīvu zaudēšanu.

Dalība ar aizņemtajiem līdzekļiem vai finanšu instrumentiem ne tikai apdraud savu naudu, bet arī aizņemtos līdzekļus, kas tik un tā būs jāatmaksā.

created which increases the risk by a factor equal to the ratio of borrowed funds to own funds. Investing this way can lead to a situation where losses exceed own funds and remain a liability to the lender.

A repurchase agreement is a way of borrowing money for a short period of time by granting a loan through pledging financial instruments. For example, if you have a bond and want to hold it to maturity, but you need money, you can do a repurchase agreement, which means borrowing money from a bank by pledging the bond you have.

On the one hand, it is a relatively simple way of accessing credit, but on the other hand, it can be a complex financial instrument that carries a higher risk than a conventional loan. The type of repurchase agreement you enter into depends on the purpose of the borrowing.

If you are borrowing for everyday expenses

In this case, the risk of repurchase agreements is similar to that of a loan, but higher because of the collateral. For example, when you take a mortgage, you mortgage your home. The main risk in this case is a decrease in your income. Meanwhile, the pledge of these bonds creates another significant risk: the value of the collateral. The value of a home fluctuates less intensely, less often and for longer periods of time compared to a bond. The price of these bonds fluctuates daily and can change dramatically, so if it falls below the threshold set out in the transaction agreement, you will have to make an additional deposit (a margin payment) or pledge more of your financial instruments to secure repayment of the debt. The higher the fluctuations in the value of these bonds, the higher the risk of having to pay a margin.

Example. Suppose you have €1,000 worth of bonds, pledge them and get a loan of €900. The bank sets a threshold of 80% of the value – i.e. the value of the pledged bonds cannot fall below €800. The next day, the value of your bond drops by 30% to €700. The bank requires an additional deposit of €100 to reach the minimum value.

If you borrow to invest

Example. Suppose you are borrowing because you want to invest even more in the abovementioned bonds. The money you borrow is immediately invested in the same bonds. In this case, you have €1,900 worth of bonds and a loan of €900. If the value of the bonds drops by 30% the next day, you have $1,900 \times (100\% - 30\%) =$ €1,330 worth of bonds and a loan of €900, plus an additional margin of €190. If the value of these bonds were to fall and you had not entered into the repurchase agreement, your assets would be $1,900 \times (100\% - 30\%) =$ €700. If you entered into a repurchase agreement for investment purposes, your assets would be $1,900 \times (100\% - 30\%) - 900 =$ €430.

Risks for the investor

In the case of a repurchase agreement, if an investor keeps borrowing and investing the proceeds in the same financial instruments, it can create a financial structure where even very small fluctuations in the price of the financial instruments can lead to a loss of all the assets invested.

Participating with borrowed funds or financial instruments not only puts your own money at risk, but also the borrowed funds, which will have to be repaid anyway.

Jebkurā gadījumā pirms atpirkšanas līguma noslēgšanas jums jāprecizē visi darījuma noteikumi ar savu ieguldījumu konsultantu un jānovērtē jūsu spēja uzņemt iepriekš aprakstītos riskus.

RISKA GRUPAS

Visi šie riski vai daļa no tiem ir piemērojami iepriekš uzskaitītajiem finanšu instrumentiem:

Kapitāla risks. Risks, ka ieguldītājs zaudēs visu vai daļu no ieguldītās naudas. Šis risks ir tieši saistīts ar konkrēta finanšu instrumenta tirgus īpašībām (likviditāti, piedāvājuma/pieprasījuma attiecību utt.). Šis risks nav tieši saistīts ar emitentu (sk. kredītrisku), bet gan ar ieguldījumu kontekstu.

Inflācijas risks. Risks, ka dažādu patēriņa preču un pakalpojumu cenu kāpums samazinās naudas pirkspēju; t.i., ka jūs varat iegādāties mazāk par noteiktu naudas summu.

Izvēles risks. Pat ja tirgus perspektīva ir ļoti labvēlīga un ieguldījumu objekta raksturojums ir labs, joprojām pastāv iespēja, ka ieguldījums izvēlētajā finanšu instrumentā nepiepildīs cerības.

Kredītrisks. Risks, ko rada emitenta finansiālā stāvokļa iespējama pasliktināšanās, ja emitents nespēj samaksāt procentus vai atmaksāt savus parādus. Kredītreitingi palīdz novērtēt šo risku, taču jāatzīmē, ka tie atspoguļo tikai aģentūras viedokli, un situācija, iespējams, var būt mainījusies. Turklāt kredītreitings nav absolūta finanšu instrumenta kvalitātes garantija.

Cenu starpības risks. Risks, ka radīsies starpība starp pirkšanas un pārdošanas cenām, kas var izraisīt finanšu instrumenta pārdošanu par zemāku cenu (vai pirkšanu par augstāku cenu), kas samazinās potenciālo peļņu no ieguldījumiem.

Tirgus risks. Risks, kas saistīts ar vispārējiem faktoriem, kuri ietekmē finanšu instrumentu tirgu kopumā, piemēram, valsts ekonomiskā situācija, valsts valūtas kursu svārstīgums, bāzes procentu likmju izmaiņas u.c.

Ieguldījumu laika risks. Risks izvēlēties nelabvēlīgu brīdi finanšu instrumenta pirkšanai un pārdošanai; t.i., pirkšana par augstāku cenu, nekā var nopirkt, pārdošana par zemāku cenu, nekā var pārdot, kad finanšu instrumentu tirgus cena svārstās.

Reinvestīcijas risks. Obligāciju ieguldītāji cenšas gūt stabilus ienākumus vienu vai vairākus gadus, tāpēc pastāv risks, ka viņi nevarēs reinvestēt ienākumus no ieguldījuma pat ieguldījumos ar tādu pašu ienesīgumu.

Likviditātes risks. Risks, ka ieguldītos līdzekļus nevar izņemt vēlamajā laikā, piemēram, tāpēc, ka tajā brīdī nav finanšu instrumenta pircēju, kā rezultātā var samazināties finanšu instrumenta cena, lai to ātri pārdotu.

Valūtas risks. Risks, ka nelabvēlīgs valūtas kurss var samazināt kopējo ieguldījumu atdevi, ieguldot ārvalsts finanšu instrumentos ar svārstīgu valūtas kursu.

Sistēmiskais risks. Varbūtība, ka vienas brokeru sabiedrības, kredītiestādes vai ieguldītāja neveiksme negatīvi ietekmēs daudzas brokeru sabiedrības, kredītiestādes vai ieguldītājus.

Regulatīvais risks. Risks ciest zaudējumus neparedzētu valsts tiesību aktu noteikumu dēļ. Šī riska dēļ pirms ieguldīšanas ir svarīgi pārbaudīt tā tirgus tiesisko regulējumu, kurā jāveic ieguldījumi, jo īpaši, ja ieguldāt mazpazīstamā tirgū.

Emitenta risks. Finanšu instrumenta vērtība var samazināties ar emitentu saistītu iemeslu dēļ, piemēram, darbības rezultāti,

In any case, before entering into a repurchase agreement, you should clarify all the terms of the transaction with your investment adviser and assess your ability to bear the risks described above.

RISK GROUPS

All or part of these risks are applicable to the financial instruments listed above:

Capital risk. The risk that an investor will lose all or part of the money invested. This risk is directly linked to the characteristics of the market for a particular financial instrument (liquidity, supply/demand ratio, etc.). This risk is not directly related to the issuer (see credit risk), but rather to the investment context.

Inflation risk. The risk that rising prices of various consumer goods and services will reduce the purchasing power of money; i.e. that you can buy less with a given amount of money.

Choice risk. Even if the market outlook is very favourable and the characteristics of the investment object are good, there is still a chance that the investment in the chosen financial instrument will not fulfil expectations.

Credit risk. The risk arising from a possible deterioration in the financial position of an issuer, where the issuer is unable to pay interest or repay its debts. Credit ratings help to assess this risk, but it should be noted that they only reflect the opinion of the agency, and the situation may have changed. Also, a rating is not an absolute guarantee of the quality of a financial instrument.

Risk of price difference. The risk that a difference between buying and selling prices will arise which may cause a financial instrument to be sold at a lower price (or purchased at a higher price), which will reduce the potential return on investment.

Market risk. Risk associated with general factors affecting the market of financial instruments as a whole, e.g. the economic situation of a country, volatility of national exchange rates, changes in underlying interest rates, etc.

Investment timing risk. The risk of choosing an unfavourable moment to buy and sell a financial instrument; i.e. buying at a higher price than can be bought, selling at a lower price than can be sold when the market price of financial instruments fluctuates.

Reinvestment risk. Investors in bonds aim for a steady income for one or more years, so they risk not being able to reinvest the proceeds of the investment even in investments with the same yield.

Liquidity risk. The risk that invested funds cannot be withdrawn at the desired time, e.g. because there are no buyers of shares at that time, which may result in a reduction in the price of a financial instrument in order to sell it quickly.

Currency risk. The risk that an unfavourable exchange rate may reduce the total return on an investment when investing in financial instruments of a foreign country with a volatile exchange rate.

Systemic risk. The likelihood that the failure of one brokerage firm, credit institution or investor will adversely affect many brokerage firms, credit institutions or investors.

Regulatory risk. The risk of loss due to unexpected provisions in national legislation. Due to this risk, it is important to check the legal regulation of the market in which the investment is to be made before investing, especially when investing in a little-known market.

Issuer risk. The value of a financial instrument may decline for reasons attributable to the issuer, such as performance, financial

finanšu parāds, samazināts pieprasījums pēc emitenta precēm/pakalpojumiem, nozare, kurā emitents darbojas, utt.

Jaunattīstības valstu riski. Ja lielākā daļa ieguldījumu tiek novirzīti uz finanšu instrumentu tirgiem jaunattīstības valstīs, pastāv papildu riski, piemēram, politiskie riski, kas izpaužas kā aktīvu nacionalizācija, augstas nodokļu likmes, ekonomiskā un sociālā nestabilitāte (iespējama kara risks) un diplomātija, kas nav pilnībā attīstīta. Šiem tirgiem parasti ir raksturīga zemāka likviditātes pakāpe, augstākas tirdzniecības izmaksas un daudz lielāks cenu svārstīgums. Finanšu instrumentu emitentu sniegtā informācija ir ierobežota un var būt maldinoša specifiskas grāmatvedības politikas un pārskatu sniegšanas neatbilstību starptautiskajiem standartiem dēļ. Var būt arī ierobežojumi ārvalstu ieguldītājiem un mazāk organizētas norēķinu sistēmas.

Apraksts ir sagatavots angļu un valsts valodā. Jebkuru neatbilstību vai pretrunu gadījumā starp apraksta angļu valodas versiju un jebkuru versiju valsts valodā, noteicošā ir angļu valodas versija.

debt, reduced demand for the issuer's goods/services, the sector in which the issuer operates, etc.

Developing country risks. When the majority of investments are directed to financial instrument markets in developing countries, there are additional risks, such as political risks in the form of nationalisation of assets, high tax rates, economic and social instability (risk of possible war), and a not fully developed diplomacy. These markets are typically characterised by a lower degree of liquidity, higher trading costs and much higher price volatility. The information provided by issuers of financial instruments is limited and may be misleading due to specific accounting policies and reporting inconsistencies with international standards. There may also be restrictions on foreign investors and less organised settlement systems.

This description is bilingual and is written in English and local language. In the event of any discrepancy or conflict between the English version of description and any local versions, the English version shall prevail.